

ANTANAS KRIŠČIUKAITIS-AIŠBĖ

Kas kaltas?

wolnelektury.pl

FUNDACJA
nowoczesna
Polska

ANTANAS KRIŠČIUKAITIS-AIŠBĖ

KAS TEISYBĖ — TAI NE MELAS

Kas kaltas?

O jaunyste, argi gali tave užmiršti! Kas vakar buvo vos pamenu, bet kas tuomet dėjosi — tai ne Aguonos grūdo nepamiršau.

Bet nieko aš taip gerai nepamenu, kaip senąją Raulienę, ką gyveno Pajūrėje. O, tai senė, žinotumate, buvo! Kokios pievos, gyvuliai koki buvo, o trobas kokias pasistatė! Iš lenkų žemės meisteriai dirbė.

Paties Raulo aš nepažinojau. Sako, da jaunas apjėkęs¹ ir nepoilgam numiręs. Žmones zaunijo², buk jam niekas nesisekė. Ar bitės, ar gyvulus koks, būdavo, kur išbėgs, tai ir dingsta. Gal, jau taip jam buvo Dievo duota; ar gal tai ir nuo ko kito: pikti žmonės, žinote, neduok Dieve!

Taigi pasakoja, kaip Raulą palaidoję, jauna našlė nenuleidusi rankų, kaip kita būtų padariusi, bet ėmusis už gospadorystės; tai Dievas jai ir davė: prasimanė gyvulėlių, užvedė avilyną, prisipirko ganyklos ir žemės, o paskui įsistatė ir trobas, kokių niekur nebuvo. Ir tai vis darė dėl savo vaikučių.

— Aš jiem turiu būti motina ir tėvas — kalbėdavo ji.

O vaikučių buvo tik dvejetas: dvi dukrelės — Mariuka ir Onytė, abi kaip paukštelės. O kokios darbininkės! Ar verpt, ar siūt, ar aust — nieks taip negalėjo.

Be štai koksai dalykas: gyveno šalia jaunas bernelis, aukštas gražus skaitaveidis Jonas. Ir pamylėjo Mariuką Joną, o Jonas Mariuką. Viens be kito negali būti. Būdavo, pasirodys ant dangaus žvaigždutės, užtekės mėnuo, Mariuka išeis iš svirno — žiūrai — jau ir darželyj: tiktai bučiuojasi, viens kitam ant kaklo kabinėjasi.

— Joneli, ko gi tu taip liūdi pasakyki!...

— O Maryte tu mano! Gal aš tik be reikalo tavo jaunystę sunaikinsiu... Vienas aš be tėvo, be motinos, neturiu nieko!... O tu, Maryte... — ir jis negali kalbėti, ašaros rieda per veidus — Mergele, pamesk, nemylėk tu manęs!...

— Tu mane užsimanysi, pamesi, o aš tavęs niekad os — ištarė ji ir taip prisiglaudė prie jo, kaip lapelis prie širdies.

— Ne, aš tavęs, Mariute, nepamesiu — tegul bus Dievo valia! — suriko Jonas ir bučiavosi iki neprašvito. O žvaigždės, vis šviete ant jų. O kad kas galėtų paskaityti, kas ant jų parašyta ...

Burkuoja mūsų karveliai, o tuo tarpu važiuoja piršliai iš tolymos šalies, kuo tik ne iš pat lenkų puses... Perša Mariukai našlį, turtingą be galo...

— O kaip Dievas jus atnešė į mūsų kraštą? — klausia senoji.

— Vai išgirdome, mamute, begiedant paukštelę, lakštingalėlę — ir pradėjo pasakoti, kaip senis Mikita liko našlys, kaip nuo tų meisterių, ką dirbo pas jį, dažinojo apie Mariuką, ir štai dabar jie atvažiavo.

— Ieškokit dovanų — sako — tenai šimtai arklių, tūkstančiai galvijų, avių be skaitliaus, o pats jaunikis — našlys bevaikis!

Senoji džiaugiasi.

— Eik — sako — dukrele, parodyk, ko tu ten turi priverpus, priaudus!

Mariuka kaip puls į kojas:

— Motinėle, mano motinėle, negirdyki manęs! Velik peilį į širdį įsmeik — lengviau bus.

Jaunystė, Prisiminimai

Šeiminkė, Ūkis,
Darbštumas

Jausmai, Bučiavimasis

Piršliai

Džiaugsmas

¹apjėkęs — apakęs, netekęs regėjimo. [przypis edytorski]

²zaunyti — niekus kalbėti. [przypis edytorski]

Senoji, rodos, nė negirdi.

— Ką tu žinai — sako — tu da jauna. Argi aš tau ne motina. Eik, atneški dovanas! Privertė, nuleido dukterį už našlio.

Vestuvės

*

Po vestuvių, senis paėmė jaunąją pas save. Turtu neėmė nė trupinio.

— Kam man sako, dalis tavo ir kraitis, kad mano paties skrynias pinigų.

Parvažiavo. Vaikščioja Mariuka naujuose namuose kaip ir nesava. Daugiau nieko kaip tik apie vieną Joną vis mislija. O senis ką pasakys, ar padarys — vis ant vėjo. Vieną nedėlios dieną sėdi šitai juodu sau: viens žiūri į vieną pusę, kitas į kitą, nė žodelio. Štai į kiemą įeina juodai apsitaisęs jaunas vyrukas. Pagarbino.

— Iš kur tu, vaikine — klausia senis: kur eini?

— Žemaitis — sako — einu bernauti³.

— Tai eik pas mane.

— Gerai.

— O algos kiek nori?

— Kiek kitiems, sako, tiek ir man duokit.

— Gerai. Tai prašom į vidų.

Pasakė senis ir iškuprino pas žydą. Matė jis savo bėdą ir mislijo arielka ją užpilti: beveik kasdien pasigerdavo.

O namie raiboji gegelė⁴ nesava vaikščioja.

— Jonuti, širdele, pameski tū mus, pameski, neplėšyk man širdį!

Jis kepurę į ranką.

— Eisiu — sako — eisiu, į Nemuną pulsiau...

Ji jį už rankos.

— Ne, nereikia, nereikia arba paimki ir mane!

Liko abudu, apsikabino, tyli ir verkia.

— O kodėl tavo taip pamėlynavusios akys? — klausia jisai ir verkdamas vėl ją bučiuoja.

— O, Jonuti, argi tu žinai, kaip jis mane muša!... Ach, kaip jis mane muša, muša...

Tu negirdėjai?..

— Girdėjau, sesele tu mano, girdėjau. Pardaviau namus ir lauką, o pats čionai atėjau.

Sakau, pasisiūlysiu jiems per berną, ir neduosiu mindžioti savo žiedelio. Aš tavęs neduosiu!

Kalba taip ir bučiuoja. O čia senis iš karčemos girtas girtas! Ir tiesiok prie pačios.

— O kodėl tu manęs nemyli, ką? Tu šiokia, tu tokia!

Ji tyli.

— Kodėl tu manęs nemyli, aš tavęs klausiu.

Ji vis tyli.

Hi!! Užsimujo kirviu ir taiko jai į galvą, o Jonas čiupt jam už rankos:

— Sustok!

Senis pakėlė riksmą. Norėjo kirviu mesti. Kirvis nusmuko nuo koto ir tiesiok jam pačiam į smilkinį. Akies mirksnyj puolė ir negyvas.

Meilė, Liūdesys

Ašaros, Skausmas, Kančios

*

Joną surišo ir į kalinį pasodino. Parodė, kad jis senį nukirtęs. Mariuka, tarytum, be proto. Nieko nedirba, sėdi pas langą ir laukia. Ar nematyt jos Jonelio? Kur dingo jaunas bernelis? O jis dingo garsiam mieste: kalinyje ant rankų ir kojų nešiojo sunkius pančius. Mėnesiui praslinkus jį palaidojo.

Nesykį pasakojo apie tai senis sargas, ką prižiūri arestantus:

— Ateinu, sako, vieną kartą anksti nedėlios rytą, o jis guli ant lovos, rankas sudėjęs ant krūtinės.

Jis ilgai, ilgai į mane žiūrėjo: „Sergu, dėduk!“ — ir pagriebė mane už rankos: „Ar, sako, nieks nuo mūs nebuvo?“. „Nieks“ — sakau. O jis jau net užmiršo kur jo tėviškė.

Ilgesys, Netektis

³bernauti — būti bernu, tarnauti kam. [przypis edytorski]

⁴gegelė — gegutė. [przypis edytorski]

O kad jo mylimoji iš galvos išėjo, jis galbūt taipgi nežinojo. Kaip jį suėmė, buvo suvis be nomonės.

— Aš, dėduk, senio nenukirtau — sako jis — nors jūs vieni; tikėkit, kad aš už tai suvis nekaltas.

Patraukiau pečiaus, o jis kaip pradės verkti: „Dieve, mano Dieve! sako — kokia skaudi rykšte mane plaka!“...

— Tylėk, sakau, vaikelį, tylėk, nerūstink Dievo! Jisai, dangaus Tėvas, padės tau.

— Ach, jau gana! — sako ir akis užsidengė. O paskui vėl atsigrėžęs į mane:

— Aš, sako, dėduk, norėčiau per langelį pažiūrėti!

Nuvedžiau aš jį pas langelį. Nuo ten toli buvo matyti, iki pačiam kalnui, ką žaliavo toli, toli už miesto. O jis žiūri, tēmijasi, o paskui, kaip pripuls prie geležinių virbalų ir kaip pradės verkti. Jau nežinau, kaip tie virbalai netruko: „Einu, sako“. Ir da kartą žvilgtelėjo į savo kalnus, pripuolė prie šaltos geležies ir užgeso ant amžių...

— Jonai! — šaukiu — Joniu! O jisai... jisai griuvo ant manęs, kaip medis parlaužtas.

Taip ne kartą pasakojo senis sargas, o ašaros, kaip žirniai, jam per veidus ritasi.

Nuoširdumas, Ašaros,
Kančios

*

Greitai parėjo garsas ir į Pajūrę. Senoji parvežė savo dukterį namon. Bet kas iš to, kad ji ir savo motinos nepažino. Kas tu per viena? — vis klausia.

— Juk aš, vaikelį, tavo motina! — sako senoji, šluostydama kruvinas ašaras.

Ji tiktai galvą linguoja. „Ne, tu man ne motina, sako, argi tu man motina?“

Vieną nedėlios rytą anksti — anksti Mariuka pakilus, nusiprausė, susišukavo ir pasirengė kaip į bažnyčią: gražiai; gražiai, net galvą apsikaisė.

O senoji jau pasimeldė. Viešpats mielaširdingas, gal, atleis jos kaltes! O Motina Dievo, gal susimylės ant jos nelaimingo vaikelio.

O Mariuka, parpuolus ant kelių prieš paveikslą Motinos švenčiausios, tarytum, aniuolas, meldžiasi. Saulutė apšvietė jos gražų skaištų veidą. Ji ištiesė ranką į motiną: „Motinė! Pulki ir tu ant kelių ir kalbėk man: „Tėve mūsų!“ o aš paskui kalbėsiu“.

Senoji atsiklaupė prieš paveikslą ir pradėjo kalbėti maldą prie Motinos švenč., paskui „šventas Dieve,“ o ji paskui motiną taip aiškiai, taip dievobaimingai kalba. Tiktai ant „Tėve mūsų“ suklupo.

— Mama! — suriko ji, rodydama į langą — mama, žiūrėki, mamyte!

— Vaikelį, kas tau? Ant lango nėra nieko. Mariute, ant lango, kvietkos, tavo kvietkos...

— Kvietkos, o tarp kvietkų mano Jonelis. Žiūrėki, žiūrėki, mamyte, kaip jis mane šaukia! O koks jis gražus! Ach, koks gražus, mamyte, koks skaištus veidas... Ant kaktos žvaigždutė; žiūrėk, mamyte, ar ne žvaigždutė?...

— Vaikelį! mano vaikelį, kas tau darosi? Tenai nėra nieko. O Viešpatie!...

— Ach! — suriko ji, griebdamasi už krūtinės: einu, Joneli, einu!... ir sukrito ant motinos kelių...

Po dviejų metų ištekėjo ir Onyte. O kokia graži mergaitė pasidarė, brolyti mano! Senoji jau jos nevertė. Eik, sako, už ko pati nori.

Tai mat kaip dabar senoji kalbėjo, o Onytė išsirinko sau vyrą, žinomą visame valsčiuje kalvį. Ir kas per kalvis! Kokius peilius, kirvius dirbo, tai niekur ant sviesto nerasi tokių. O andai sakė, kad ketinęs nukalti ant Jono kapo kryžių, kokio da ant sviesto nebuvo... Tegul jam Dievas padeda!

Malda

Ilgesys, Skausmas, Ašaros

Gyvenimas, Lemtis

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/krisciukaitis-aisbe-kas-teisyb-tai-ne-melas-kas-kaltas/>

Tekst opracowany na podstawie: Antanas Kriščiukaitis-Aišbė, Kas teisybė, tai ne melas : [”Aiszbes” slapyv.] šezšios pataisytos ir naujai atspaudytos apysakėlės, Vilnius, spauda M. Jankaus, 1892.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Utwór powstał w ramach konkursu „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”, realizowanego za pośrednictwem MSZ RP w roku 2013. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o konkursie „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”. Publikacja wyraża jedynie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Publikacja parengta įgyvendinant projektą „Wolne Lektury” (<http://wolnelektury.pl>). Skaitmeninė reprodukcija padaryta Fondo „Nowoczesna Polska”/Lietuvos kultūros paveldo — virtualioje erdvėje (<http://www.epaveldas.lt>), pasitelkiant egzempliorių iš bibliotekos kolekcijos. Veikalas sukurtas konkurso, įgyvendinamo 2013 m. bendradarbiaujant su Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerija — „Bendradarbiavimas viešosios diplomatijos srityje 2013” („Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”) ribose. Leidžiama laisvai naudoti veikalą, su sąlyga, jog bus išsaugota aukščiau pateikta informacija, taip pat informacija apie taikomą licenciją, teisės turėtojus bei konkursą. Publikacija išreiškia tik autoriaus pažiūrą, todėl negali būti tapatinama su oficialiomis Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos pažiūromis.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Monika Bogdziewicz, Paulina Choromańska.

Okładka na podstawie: [luckyjimmy@Flickr](https://www.flickr.com/photos/luckyjimmy/), CC BY 2.0

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).